

INGEZONDEN.

UITOEFENING DER GENEESKUNDIGE PRAKTIJK IN NEDERLANDSCHE GRENSGEMEENTEN.

Den Heer Dr. H. BURGER te Amsterdam.

Geachte Redacteur-Gerant!

Vergun mij, als voorzitter der Afdeeling Zeeuwsch Vlaanderen Oostelijk Deel der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst eenige ruimte in het *Tijdschrift* naar aanleiding uwer beoordeeling, in het nummer van 2 April j.l., van het voorstel dier afdeeling voor de aanstaande algemeene vergadering; en, waar dit schrijven tevens dienen kan *ter inleiding* van een artikel tot het mededeelen van *volledige* gegevens ter beoordeeling van het door onze afdeeling aanhangig gemaakte onderwerp, welk artikel weldra uw redactie-bureau bereiken zal, daar hoop ik, dat Gij dit schrijven in het *Tijdschrift* een eenigszins in het oog vallende plaats zult willen geven.

Laat mij beginnen met de verklaring, dat mijn woonplaats door twee à drie gemeenten van de grens gescheiden is, dat ik nooit in het buitenland en evenmin in een Nederlandsche grensgemeente de praktijk uitoefen, en dat buitenlandsche geneeskundigen evenmin mijn woonplaats bezoeken. *Persoonlijk heb ik dus geen belang bij de zaak.*

Ter verdediging der afdeeling Z. VI. O. D. en tot het verkrijgen van een gunstiger beoordeeling dan Gij aan het voorstel deedt te beurt vallen, hoop ik u te bewijzen:

1°. dat uw verwijt, als zou het voorstel *niet voldoende voorbereid* ter algemeene vergadering komen, *onverdiend* is;

2°. dat uwe meening, als zou het Hoofdbestuur — *bij wijze van concessie* — het voorstel in een anderen vorm gemitigeerd hebben, waarschijnlijk *ongegrond* is;

3°. dat uw wensch, dat ons voorstel door de algemeene vergadering *tot onderzoek* naar het Hoofdbestuur worde gezonden, *voorbarig* is;

4°. dat uwe voorstelling, alsof ons voorstel slechts de *materieele belangen der medici* raakt, *onjuist* is;

5°. dat uwe opmerking, dat de inhoud van ons voorstel *akelig onbeduidend* is, minst genomen *overdreven* is.

Ad. 1. Nadat onze afdeeling het onderwerp *in haar eigen kring* had onderzocht, en ook reeds kennis droeg van gegevens uit andere afdeelingen, wendde ik mij tot den Hoofdbestuurder-secretaris met de vraag „of een afdeeling, onder de nu juist herziene wetgeving onzer Maatschappij, het recht had deze zaak (het uitoefenen der geneeskundige praktijk in grensgemeenten) op eigen autoriteit (zonder tusschenkomst van het Hoofdbestuur) te onderzoeken: 1°. bij gemeentebesturen; 2°. bij de afdeelingen en 3°. bij geneeskundigen”. Nadat de Hoofdbestuurder-secretaris mij daarop toestemmend had geantwoord en nog *vóórdat* ons voorstel in zijn handen was, had ons onderzoek reeds een aanvang genomen.

Wij (d. w. z. een daartoe door de Afdeeling Z. Vl. O. D. benoemde commissie) verzonden verschillende vragenlijsten met daarbij ingesloten een gefrankeerde enveloppe voor antwoord, en wel:

a. een vragenlijst aan ieder der dagelijksche besturen der (voor zoover wij weten 121) Nederlandsche grensgemeenten. De antwoorden van 103 dier besturen zijn in mijn bezit; hoewel de beantwoordingstermijn door ons was bepaald op 1 April, heb ik nog hoop dat de overschietende 18 gemeenten ons nog zullen antwoorden. Tevens wensch ik hier reeds de opmerking te maken, dat, hoewel wij prijsstellen op de ontvangst dier 18 antwoorden, de gegevens ons reeds uit de antwoorden der geneesheeren zoo niet geheel, dan toch grootendeels bekend zijn;

b. een vragenlijst aan 68 geneeskundigen, die in Nederlandsche grensgemeenten wonen; tot heden ontving ik 44 antwoorden;

c. een vragenlijst aan 135 geneesheeren, die wonen in gemeenten aan Nederlandsche grensgemeenten grenzende. Wij deden dit in de onderstelling dat sommigen dezer geneeskundigen de praktijk uitoefenden in grensgemeenten en daardoor inlichtingen zouden kunnen verschaffen. Tot heden ontving ik van deze geneeskundigen 83 antwoorden;

d. een vragenlijst aan 12 afdeelingsbesturen, waarvan wij onderstelden, dat in hunne afdeeling grensgemeenten gelegen waren, met verzoek deze lijst vóór 1 Mei te beantwoorden. Laat mij er dadelijk bijvoegen dat deze laatste soort vragenlijsten *eensdeels* dienden om onze inlichtingen te completeren, *anderdeels* om — waar wij meenden alle grensgeneeskundigen bereikt te hebben, en wij hoopten dat deze geneeskundigen leden waren van een dezer afdeelingen, — de zaak ter sprake te brengen op een afdeelingsvergadering en zodoende steun te erlangen voor ons voorstel.

Nadat de Hoofdbestuurder-secretaris ons voorstel ontvangen had, schreef hij den secretaris onzer afdeeling, dat het gewenscht zou zijn deze zaak in het *Tijdschrift* ter sprake te brengen, omdat het meerendeel der geneeskundigen onbekend is met dit onderwerp.

Wij hadden dit plan (het schrijven in het *Tijdschrift*) reeds opgevat en hoopten ongeveer half April een volledig stuk omtrent dit onderzoek te publiceeren; de afdeelingen hebben dan nog ongeveer 2½ maand tijd om hun meening te vormen eer op de algemeene vergadering de beslissing valt.

Zal ons voorstel de algemeene vergadering bereiken als *resultaat van ernstigen arbeid in de afdeeling*? Ik durf de vraag bevestigend beantwoorden.

Is uw verwijt niet *onverdiend*?

Ad. 2. Waar de Hoofdbestuurder-secretaris weet „dat wij reeds over eenige gegevens beschikten,” „dat wij een uitgebreid onderzoek wenschten in te stellen,” is daar mijn onderstelling gewaagd dat het Hoofdbestuur het gemitigeerde voorstel niet deed als een *concessie*, maar in de overtuiging dat wij goede gronden konden aanvoeren? Is er niet meer aanleiding om uwe meening te dezen opzichte als *ongegrond* te beschouwen?

Nog te meer klemt dit argument, daar Dr. TRESLING te Nieuwe Schans, Hoofdbestuurder der Maatschappij, mij reeds den 16den Maart de vragenlijst beantwoord terugzond, vier dagen dus vóór de vergadering van het

Hoofdbestuur. Als Dr. TRESLING deze vergadering heeft bijgewoond, dan kon ook hij daar mededeelen, dat ons onderzoek volop aan den gang was.

Ad. 3. En waar ongeveer 2½ maand voor de Algemeene Vergadering alle belanghebbenden en belangstellenden kennis kunnen nemen van een volledig rapport omtrent deze zaak, is het dan niet *voorbarig* aan ons voorstel een onthaal toe te wenschen zóó, dat het nog een jaar aanloopt eer de algemeene vergadering een besluit kan nemen?

Ad. 4. Beter dan eenige beschouwingen zullen een paar voorbeelden uit onze enquête u leeren, dat bij dit onderwerp het volksbelang betrokken is.

Collega SCHOUTETEN te Vaals (Limburg) schrijft ons:

„Als bijdrage om uw poging te steunen het volgende staaltje van onverdraagzaamheid der buitenlanders. Vaals bestaat voor een groot deel uit arbeiders, die te Aken hun werk hebben en verplicht zijn in een „Krankenkasse” te gaan; bij mijn komst alhier, ruim 1½ jaar geleden, deed ik moeite om ook behandelend arts te worden dier „Krankenkassen” voor de arbeiders die alhier wonen; van de meesten kreeg ik evenwel een weigerend antwoord; alleen op sterk aandringen der arbeiders alhier, de textiel-arbeiders, werd ik aangesteld als arts der „Ortskrankenkasse I” voor Vaals en omgeving met gevolg dat de meeste arbeiders dier Kasse mij met hun vertrouwen vereerden; dit was evenwel niet naar den zin van den Duitschen Collega, die hierover zijn beklag indiende bij het bestuur te Aken, zoodat ik op een goeden dag aanzegging kreeg dat mij deze Kasse, die mij zowat een f800 opbracht, ontnomen werd. Gevraagd naar de redenen die hiertoe geleid hadden, schreef men mij het volgende:

Ortskrankenkasse I

Aachen.

Aachen 23 Juli 1903.

Herrn Dr. SCHOUTETEN.

Vaals.

Antwortlich Ihrer Geehrten vom 22 Juli ertheile Ich Ihnen höflichst mit, dass die Ortskrankenkasse I keinen zweiten Arzt für Vaals mehr stellt, da die Kasse nicht die Existenz eines Arztes sicheren will und auserhalb den *deutschen Arzt* bevorzügen muss.

Der Vorsitenden der Ortskrankenkasse I

(w. g.) HEINRICH KOHN.

Welke moeite de arbeiders zich later nog hebben getroost, om op dat besluit terug te komen, het heeft niet mogen baten”.

Om niet te uitgebreid te worden wil ik omtrent dezen arts (ik maak tenminste uit het bericht in de *Limburger Koerier* van 30 Januari 1904 op, dat collega SCHOUTETEN bedoeld wordt) nog slechts melden, dat hij, ondanks deze grievende bejegening, toch onmiddellijk bereid was een in de fabriek te Lemiers verongelukten arbeider te helpen (*en daardoor het leven te redden*), toen de Pruisische arts zijn hulp weigerde. De *Limburger Koerier* meldt dat haar verzekerd is, dat tegen dezen Pruisischen arts proces-verbaal is opgemaakt.

En aldus worden onze Nederlandsche ingezetenen tegen hun wil gedwongen zich te doen behandelen door een Duitscher. En hoe wordt deze hulp dan nog verstrekt?

Collega FREDERIKS te Losser (Overijssel) schrijft ons, na vermeld te hebben dat de arbeiders te Losser, die in Duitsche fabrieken werken, verplicht zijn daar in de „Krankenkasse” te gaan:

„Met de Heeren fabrikanten heb ik de quaestie besproken of de Hollanders, die in mijn gemeente waren en naar hun fabrieken gaan in het op vijf kwartier afstands gelegen Gronau, niet door mij voor rekening der aldaar bestaande Krankenkassen konden behandeld worden, daar zij er wekelijks voor bijdroegen en dikwijls mijn eerste hulp inriepen. Dit kon echter niet en stuitte af op bezwaren van den kant der „Unfall-gesetze” in Duitschland, wat mij echter nooit duidelijk is geworden; in elk geval zij konden hiertoe niet besluiten. Een enkele keer wordt de rekening door de fabriek betaald, ook gebeurt het dat de fabrieksarbeiders (bij aanvraag) *mij moeten betalen*, doch de medicijn voor rekening der Krankenkasse uit de apotheek te Gronau kunnen bekomen 1). Deze toestand is voor de hier wonende fabrieksarbeiders zeer onbillijk, want in de eerste plaats zullen zij mij bij ernstige ziektegevallen wegens de onmiddellijke nabijheid het eerst roepen. Wordt naar Gronau om medische hulp gezonden, dan blijft die gewoonlijk een of meer dagen uit, of patiënt krijgt de boodschap van den Duitschen collega, dat hij niet direct kan komen en ook niet veel kan komen; hij moet zich maar naar het ziekenhuis in Gronau begeven, waar zij natuurlijk in gewone gevallen tegen opzien. In de tweede plaats dragen zij wekelijks evenveel bij als de Duitschers en moeten dan eenige dagen van medische hulp verstoken blijven of een Hollandschen arts consulteren dien zij zelf moeten bekostigen”.

Prachtig resultaat der Duitsch-Hollandsche overeenkomst, dat is nu pas *je* ware behartiging van het volksbelang!! Wat dunkt U, geachte redacteur-gérant, eischt het volksbelang voortduren van dezen toestand of moet dat ophouden?

Maar ik zou met het voortgaan met die citaten te veel ruimte in beslag nemen. Laat mij slechts als resultaat der enquête U mededeelen, dat het volksbelang eischt dat de overeenkomst wordt verbroken, opdat het volk bevrijd worden van het vreemde juk.

Verder wensch ik U er op te wijzen dat uit onze enquête blijkt, dat de buitenlandsche geneeskundigen zich niet storen aan onze gezondheidswetten, geen aangifte doen van besmettelijke ziekten, enz. enz.

Wat dunkt U, eischt de goede uitvoering der Nederlandsche wetten niet, dat deze toestanden ophouden.

En als Gij mij wensch op te merken, dat dan de strafwet moet worden toegepast, dan antwoord ik U tweërlei:

1°. de buitenlander lacht met onze Hollandsche straffen en wetten: ik zal U dit bewijzen met een citaat, ik beloof U dat het in dit schrijven het laatste is.

Collega TER COCK te Millingen aan de Waal schrijft ons:

„Ingesloten de naar waarheid ingevulde lijst terug. Het deed mij ge-

1) De Hollandsch-Duitsche overeenkomst verbiedt het leveren der medicijnen, en toch gebeurt dit!!!

noegen dat er eenige actie komt in dezen zoo onhoudbaren toestand. Ondergeteekende is nu ongeveer 10 jaar te Millingen en vond daar in het begin wel eenige concurrentie van de Cleefsche collegae, maar telde het licht en dacht die concurrentie is tegen mij niet vol te houden, te meer daar de afstand van Millingen naar Cleef $2\frac{1}{2}$ uur is; toch heb ik niet goed gedacht. Ik ondervond hoe langer hoe meer dat de Duitsche collegae mij trachten af te breken en daarvoor geen middel te goed vonden; ondergeteekende sprak met den Inspecteur (Dr. post te Arnhem toen ter tijde) en omdat Dr. voss van Cleef niet op de Hollandsche lijst stond ingeschreven werd tegen hem verbaal opgemaakt en twee keer tot f 25.— boete veroordeeld, maar ging zijn gang en lachte om de Hollandsche wetten, liet zich te Keeken (een grensgemeente gelegen tusschen Cleef en Millingen) in den burgerlijken stand inschrijven als daar wonende en wist zoodoende door een achterdeur op de Hollandsche lijst geplaatst te worden. Naar aanleiding van de rede door Dr. NOLENS in de Tweede Kamer gehouden, heb ik een rekest opgezonden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, tevens een afschrift daarvan aan den Hoofdinspecteur en Dr. NOLENS; van den laatste ontving ik een schrijven, dat hij mij gaarne in mijn verzoek wilde steunen; tevens is er door den Voorzitter der Commissie van Volksgezondheid op verzoek van den Hoofdinspecteur een plaatselijk onderzoek ingesteld naar de werkelijke woonplaats van Dr. voss”.

20. Wie zal constateeren dat er een overtreding heeft plaats gehad. Herinnert Gij U niet het proces van collega VAN PRAAG omtrent de Rotterdamsche pokken. Ziet Gij kans om, nadat de eerste vier weken van den typhuslijder zijn gepasseerd, nog aan te toonen, dat de patiënt typhus heeft gehad, en dat deze typhus zich zoodanig heeft vertoond, dat de medicus zal moeten erkennen, dat hij typhus voor zich zag en bedrog heeft gepleegd? Als de buitenlander eens beweert dat het een pneumonie was, ziet Gij dan kans hem onfeilbaar voor den rechter te bewijzen dat hij onwaarheid spreekt?

Gelooft Gij niet dat de uitvoering der Nederlandsche wet beter vertrouwd is in handen van den Nederlander dan in die van den buitenlander?

Is uwe opmerking dat ons voorstel *slechts de materiele belangen der medici raakt*, niet onjuist?

Ad. 5. Na kennismaking met het bovenstaande zult Gij waarschijnlijk wel terugkomen van uwe meening dat de inhoud van ons voorstel „akelig onbeduidend” is. En nu weet Gij nog niets van de uitkomsten die onze enquête heeft opgeleverd omtrent het *gescharrel* met de ambtelijke gemeentelijke praktijk in grensgemeenten. Of mag ik het geen „scharrelen” noemen als een gemeentebestuur jaarlijks aan drie Hollandsche en twee Duitsche artsen schriftelijk vraagt „voor hoeveel zij de vaccinatie en de doodschouw doen willen” en als dan als gevolg dezer „aanbesteding” (het woord is niet van mij, maar van den collega die ons het geval beschreef) de Duitser als minste inschrijver wordt aangenomen. Laat ik het voorloopig hier bij laten, ik geloof dat Gij wel zult willen toestemmen dat ik het recht heb uw uitdrukking „akelig onbeduidend” op zijn minst *overdreven* te noemen.

En zoo hoop ik bewezen te hebben wat ik aankondigde. Gaarne wil ik aannemen dat uwe onbekendheid met het onderwerp u een dergelijke beoordeeling in de pen gaf. Maar indien Gij thans beter ingelicht zijt, dan hoop ik dat dit voor de redactie van het *Tijdschrift* een reden mag zijn om ons voorstel te steunen, behoudens enkele uitzonderingen welke ik u beschrijven zal in mijn weldra u te bereiken artikel. Ons voorstel is toch in het belang der grensbewoners, in het belang der handhaving der Nederlandsche gezondheids wetten, in het belang der Nederlandsche medici.

Mag ik tevens van deze gelegenheid gebruik maken om de geneeskundigen, die tot heden hun antwoord nog niet inzonden, te verzoeken dit nog te willen doen?

Tot heden ontbreken mij nog de opgaven der gemeentebesturen van: Putten, Roozendaal, Zundert, Baarle-Nassau, Reuzel (allen Noord-Brabant), Weert, Steversweert, Stein, Elsloo, Geul, Simpelveld, Jabeek, Nieuwstad, Echt, Venlo, Arcen, Ottersum (allen Limburg) en Schoonebeek (Drenthe). Zou een of ander collega, die in dier gemeenten of in een naburige gemeente de praktijk uitoefent, zoo vriendelijk willen zijn een der leden van het dagelijksch bestuur dier gemeenten op te wekken nu nog het antwoord in te zenden.

Hiermede, geachte Redacteur-Gérant, ben ik aan het einde der taak die ik mij voor heden gesteld had. Na u mijn dank betuigd te hebben voor de plaatsing van dit schrijven heb ik de eer te zijn,

Hoogachtend,

Uw dw.

J. C. M. HARTMAN, Arts.

Voorzitter der Afd. Z. Vl. O. D.

Zaamslag, 4 April 1904.

Amsterdam, 5 April 1904.

Het was naar aanleiding van het voorstel van Zeeuwsch Vlaanderen Oostelijk Deel, dat ik de vraag heb opgeworpen, of het niet regel moest worden in onze Maatschappij, dat voorstellen de afdelingen alleen als resultaat van ernstigen arbeid in de afdeling de Algemeene Vergadering zouden bereiken. Had ik, toen ik deze regelen schreef, reeds de toelichting kunnen lezen, die de voorzitter dezer afdeling ons thans aanbiedt, voorzeker had ik voorstel A tot een navolgingswaardig voorbeeld kunnen stellen. Thans weten wij: 1° dat deze afdeling een uitgebreide en grondige enquête heeft ingesteld, niet slechts op haar eigen gebied, maar langs al onze grenzen, en dat zij een kostbaar materiaal ter publicatie bijna gereed heeft; en 2° dat het vraagstuk, door haar ter tafel gebracht, veel belangrijker is dan wij, meer binnenwaarts wonenden, hadden kunnen denken, en dat het zeer zeker ook andere belangen omvat dan alleen de materiele positie der geneesheeren.

Ter beoordeeling van de vraag of mijn opmerkingen onverdiend, ongegrond, voorbarig, onjuist en overdreven zijn geweest, neem ik de vrijheid te verwijzen naar de oorspronkelijke „Toelichting”, van het voorstel (*Tijdschr.* n°. 13, blz. 664). Na de bovenstaande, zeer belangrijke mededeelingen van

den voorzitter der afdeeling was de bescheidenheid der officieele Toelichting werkelijk misleidend. Met geen enkel woord werd daarin van een plaats gehad hebbend onderzoek gerept, evenmin werden latere aanvullende mededeelingen aangekondigd. Vandaar ongetwijfeld een zoo weinig aanmoedigend praeadvies van het Hoofdbestuur; vandaar ook mijn wensch naar een behoorlijk onderzoek, vóór en aler wij verzoeken zouden gaan richten tot de Regeering.

De zaak verandert geheel, nu de Afdeeling zelve dit onderzoek, naar het schijnt op grondige wijze, alree heeft ingesteld. Haar rapport moet thans worden afgewacht, vóór de discussie over deze zaak kan worden geopend.

H. BURGER.

DE VOORSTELLEN IN ZAKE DEN ABORTUS CRIMINALIS.

De heer H. BURGER geeft in n°. 14 van dit *Tijdschrift* den weak, het voorstel van Oldambt met dat van Amsterdam te doen samenvloeien. Ik kan mij met die zienswijze niet vereenigen in dien zin, waarin de heer BURGER dezelve heeft uitgewerkt. De Afdeeling Amsterdam wil een commissie van onderzoek, waardoor de aandrang dien onze Maatschappij op de Regeering moet uitoefenen tenminste een jaar verschoven wordt. Er zou een enquête bij de medici in Nederland worden ingesteld en wij weten hoe weinig geneeskundigen aan dergelijke oproepingen, vooral in een geval als dit, gehoor geven. Wat er van bekend is, in het bijzonder aan de hoofden van onze vrouwenklinieken kan zeer goed op de Algemeene Vergadering worden medegedeeld; of, wil men hier niet voor de zaak uitkomen, in de afdeelingsvergaderingen, waar de afgevaardigden in den regel hun gevoelen vaststellen, worden te berde gebracht. Juist nu de Minister van Justitie verklaard heeft, krachtig te zullen optreden tegen den abortus criminalis is onverwijfde aandrang van onze zijde nuttig om Z. Exc. des te meer te overtuigen van het urgente der zaak.

De zaak is urgent: niet omdat *Oldambt* „buiten alle kijf” heeft gesteld de bewering dat de abortus provocatus hand over hand meer wordt in praktijk gebracht, maar omdat steeds meer gevallen bij de geneeskundigen bekend worden die door de justitie niet kunnen vervolgd worden, of in geval van vervolging met een vrijspraak eindigen. Volgens de jongste crimineele statistiek (over het jaar 1901) heeft in dat jaar geen enkele veroordeeling wegens abortus criminalis plaats gehad! Aan de jurisprudentie van den Hoogen Raad, welke het bewijs eischt dat de afgedreven vrucht heeft geleefd, moet door wetswijziging een einde worden gemaakt.

De afdeeling Amsterdam verklaart in haar toelichting op voorstel B „dat zij zoowel uit de ervaring door verschillende harer leden op allerlei wijze opgedaan, als uit de mededeelingen van geneesheeren van ziekenhuizen de overtuiging heeft verworven dat de abortus criminalis te Amsterdam een zeer groote uitbreiding heeft verkregen”, en toont dit door cijfers nader aan.

Reeds de 14 zekere gevallen door Amsterdam in haar toelichting vermeld, motiveeren voldoende het voorstel *Oldambt*.

Alles wel beschouwd, komt het mij voor dat beide voorstellen B en C hand aan hand kunnen gaan. Beide kunnen worden aangenomen, en als